

собівартості туристичного та готельного продукту країни. При цьому важливою особливістю механізму формування цін на готельні, ресторани та туристичні послуги є те, що вони більш суттєво (порівняно з іншими споживчими товарами й послугами) відхиляються від своєї ринкової вартості залежно від підвищення чи зниження попиту, стану розвитку конкуренції на ринку, державних важелів ціноутворення та інших чинників. За таких умов вирішальний вплив на ефективність функціонування українських підприємств сфери гостинності та туризму здійснює стратегія конкуренції та цінова політика.

Список використаних джерел:

- 1.Верхоглядова Н.І. Основи ціноутворення: Навчальний посібник / Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна, Н.А. Іваннікова, Я.Я. Слабко, Ю.В. Лисенко. – К.: Кондор, 2007. – 252 с.
- 2.Дайновська С.М. Ціноутворення / С.М. Дайновська. – К.: ЦУЛ, 2009. – 320 с.
- 3.Корінев В.Л. Маркетингова цінова політика: навчальний посібник / В.Л. Корінев, М.Х. Корецький, О.І. Дацій. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 200 с.
- 4.Мельник Л.Г. Маркетингова цінова політика: Навчальний посібник / Л.Г. Мельник, О.І. Карінцева, А.В. Старченко. – Суми: ТОВ "ВТД "Університетська книга", 2007. – 320 с.
- 5.Олійник Д.І. Основи ціноутворення. Підручник / Д.І. Олійник, О.А. Кириченко, М.П. Денисенко – К.: Видавничий дім "Професіонал", 2009. – 343 с.
- 6.Пінішко В.С. Ціно- і тарифоутворення: Навчальний посібник / В.С. Пінішко. – Львів: Магнолія 2006, 2009. – 303 с.
- 7.Шкварчук Л.О. Ціноутворення. Підручник / Л.О. Шкварчук. – К.: Кондор, 2008. – 460 с.

УДК 640.41 (477.83)

Р.М. Скабара, к.г.н.

Львівський державний університет фізичної культури,
м. Львів

МАЛІ ГОТЕЛІ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано особливості діяльності, чинники і перспективи розвитку малих приміських готелів в Львівській області. Відзначено, що подальший розвиток львівських приміських закладів розміщення залежатиме від зростання доходів населення і туристської активності, зміни цін на послуги, темпів економічних реформ, насичення ринку, зростання культури обслуговування.

В статье проанализированы особенности функционирования, факторы и перспективы развития малых пригородных гостиниц в Львовской области. Отмечено, что дальнейшее развитие львовских пригородных гостиниц зависит от увеличения доходов населения и туристической активности, изменений цен на услуги, темпов экономических реформ, насыщения рынка, улучшения культуры обслуживания.

In article features of functioning, factors and prospects of development of small suburban hotels in the Lviv area are analysed. It is noticed that the further development of the Lviv suburban hotels depends on increase in incomes of the population and tourist activity, changes of the prices for services, rates of economic reforms, saturation of the market, improvement of culture of service.

Ключові слова: готель, готельне господарство, індустрія гостинності.

Постановка проблеми. Львівська область має достатній природно-рекреаційний потенціал, необхідний для розвитку регіонального туристсько-рекреаційного комплексу. Водночас більшість об'єктів туристично-рекреаційного комплексу області сьогодні не відповідають загальноприйнятим

міжнародним стандартам, а це знову ж таки дає можливість області в обслуговуванні туристів.

На особливу увагу, в той час як на країну чекає черговий вибух туристичної активності, пов'язаний з проведенням спільно із Польщею „Євро-2012“, заслуговує готельне господарство регіону, від якості і надійності послуг якого у значній мірі залежатиме успішність цього соціально-економіко-політичного проекту.

З огляду на це, важливими і актуальними є наукові дослідження, метою яких є аналіз різних аспектів сучасного стану туристсько-рекреаційного комплексу і напрацювання практичних рекомендацій щодо розвитку різних компонентів інфраструктури туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській практиці вживаються такої типології готелів за місткістю: менше ніж 100 місць – малі готелі, від 100 до 500 – середні, понад 500 – великі. Як зазначає Пандяк І., „малі готельні підприємства сьогодні активно заповнюють сегмент бюджетних закладів розміщення, насамперед у туристичних регіонах“ [1].

Така ж теза підтримана в аналітичній записці Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень в м. Львові; її автори у руслі аналізу стану готельного господарства України напередодні проведення „Євро-2012“ наголошували на відсутності розвиненої та офіційно облікованої мережі альтернативних засобів розміщення економічного класу (хостелів, малих та мікро-готелів, апартаментів). Як вважають автори, частково задовольнити попит на місця розміщення під час проведення „Євро-2012“ могли б малі готелі, апартаменти та хостели, вартість проживання у яких значно нижча [2].

Серед проблем у розвитку сектора малих готелів в Україні науковці традиційно називають недостатнє нормативно-правове забезпечення цього процесу, недосконалу тарифну політику таких підприємств, низьку якість послуг тощо.

Метою роботи є виявлення і аналіз сучасного стану і чинників розвитку малих готелів Львівської області.

Об'єктом дослідження є малі приміські заклади розміщення Львівської області, а предметом - особливості діяльності і перспективи розвитку малих приміських готелів в Львівській області.

Мета дослідження передбачала вирішення таких завдань: 1) на основі аналізу статистичної інформації та наукових публікацій дати загальну характеристику галузі розміщення туристів у Львівській області, зокрема її основної складової - готельного господарства; 2) встановити та дослідити особливості діяльності малих приміських закладів розміщення у Львівській області, а для цього: проаналізувати структурно-динамічні процеси їх розвитку, дати загальну характеристику їх функціонування; виявити особливості їх організаційної структури; 3) виявити проблеми і обґрунтувати

реальні перспективи перспективи розвитку малих приміських закладів розміщення у Львівській області.

Для досягнення дослідницької мети використано порівняльний метод, метод багатовимірної аналізу і статистичні.

Результати дослідження ґрунтуються на аналізі первинної статистичної звітності за формами „Звіт про діяльність туристичної організації” і „Звіт про обсяги реалізованих послуг”, яка представлена у збірниках Головного управління статистики у Львівській області.

Матеріали досліджень. В Україні готельний сектор залишається одним з найбільш перспективних секторів економіки. Позитивна динаміка розвитку цієї сфери обумовлена перш за все високими темпами зростання, які спостерігаються у сфері послуг України. Безпосередній вплив на розвиток готельної індустрії також надає позитивна динаміка, що спостерігається в туристичній сфері.

Упродовж останніх років на Львівщині спостерігається активізація готельного бізнесу. Кількість готелів та інших закладів для тимчасового проживання приїжджих, які перебували у власності підприємств-юридичних осіб, у 2007 році проти 2000 року зросла у 2,3 раза (в Україні – на 8,4%) і становила 128 одиниць.

У 2008 р. кількість готелів та інших місць для тимчасового проживання у порівнянні з 2007 р. на Львівщині зросла на 20 одиниць (від 128 до 148). В області діє 75 готелів, 11 мотелів, 22 турбази та 40 інших закладів для тимчасового проживання [3].

У 2008 р. у готельних закладах юридичних осіб нараховувалося 4931 номер (у 2007 р. – 4463). Основну частину номерів у підприємствах готельного господарства області складають двомісні номери (51,2% від загальної кількості); помітною є тенденція до збільшення кількості номерів класу люкс і напівлюкс, проте питома вага таких номерів продовжує залишатися недостатньою і практично усі вони розміщені у готелях обласного центру.

Постійне збільшення кількості готельних закладів призвело до зростання порівняно з 2000 роком майже вдвічі їх місткості, станом на 1 січня 2008 року вона склала 9780 місць. Місткість готельних закладів Львова складає більше третини загальнообласної, значною є також частка м.Трускавця – 16,0% та гірського Сколівського району – 13,5%.

Починаючи з 2002 року, намітилася позитивна тенденція зростання кількості громадян, які зупинялися у готельних закладах області. Упродовж 2007 року послугами підприємств готельного господарства скористались 303,2 тис. осіб, що в 1,8 раза більше проти 2000 року.

Паралельно з цим процесом відбулось і зростання кількості обслугованих іноземців: від 24,0 тис. осіб у 1998 р. до 65,7 тис. осіб у 2007 р.

Іноземні громадяни становили майже п'яту частину усіх приїжджих – 65,8 тис. осіб, що на 13,5% більше, ніж у 2006 році. Загальний час їх перебування у

Готелях у 2007 році порівняно з попереднім зріс на 14% і склав 124,6 тис. туристично-днів.

Середня тривалість перебування однієї особи у підприємствах готельного господарства дещо збільшилася і становила 2,5 доби проти 2,2 у 2006 році. Для іноземних громадян цей показник був меншим – 1,9 днів, у той час як для українських – 2,7 доби. Це зумовлено тим, що громадяни України більше зупинялися у молодіжних базах та гірських притулках, де середня тривалість перебування склала 3,2 доби.

У 2007 р. у готельних закладах області зупинялись громадяни 100 країн світу. Третина іноземних приїжджих (21,7 тис. осіб) – це громадяни Польщі, з Російської Федерації прибуло 7,7 тис. осіб, з Німеччини – 7,3 тис. осіб, США – 3,9 тис., Австрії – 2,1 тис., Канади – 1,9 тис., Італії – 1,8 тис.

Середньорічний коефіцієнт завантаження закладів готельного господарства, який отримується шляхом ділення загального часу перебування приїжджих у підприємствах готельного господарства на 365 днів і одноразову місткість, у 2007 році дещо збільшився і становив 0,21 проти 0,18 у 2006 році. Завантаженість готельних закладів коливалася в залежності від типу підприємства. Найвищий коефіцієнт завантаження був у готелях – 24,3%, тоді як в мотелях – 11,4%.

Вищою середньообласного рівня середня завантаженість спостерігалася у категоризованих підприємствах готельного господарства – 22,6% (з них у готелях „НТОН” – 40,6%, „Гранд-Готель” – 39,1%, „Валентина” – 33,9%), що зумовлено значно вищим рівнем сервісу та якості обслуговування приїжджих. Необхідно зауважити, що найбільша серед категоризованих закладів була завантаженість у чотиризіркових готелях – 24,8%.

На рівень завантаженості підприємств готельного господарства впливає і функціональне призначення закладу. Найбільшим попитом у приїжджих користувались кімнати відпочинку на вокзалах області. Завантаженість цих закладів коливалася від 93,1% (станція „Львів”) до 48,6% (станція „Трускавець”).

Інтенсивність використання готелів залежить не тільки від рівня сервісу, цінової політики, а також від місця їх розташування. Середня завантаженість підприємств готельного господарства у сільській місцевості була нижчою і становила 12%, у той час як у міських поселеннях – 24,7% (у тому числі у містах Львів – 27,9%, Трускавець – 26,3%).

Доходи підприємств готельного господарства від надання послуг з проживання у 2007 році становили 143,7 млн. грн., що у порівнянних цінах на 48,7% більше ніж у попередньому році.

Більше чверті цих доходів (38,8 млн. грн.) забезпечили іноземні громадяни, хоча частка іноземців у загальному часі перебування у підприємствах готельного господарства становила лише 16,3%. Це свідчить про те, що

іноземці зупиняються у більш комфортабельних і, відповідно, більш дорогих готелях.

В останні роки спостерігається позитивна тенденція до зростання рівня оплати праці у готельній галузі, проте це не усуває проблеми її низького рівня. Нарахована заробітна плата одного штатного працівника, зайнятого у готельних закладах області у 2007 році, збільшилася порівняно з 2006 роком на 20,7% і становила 827 грн., що на 30,1% менше від середнього показника в області. Година праці у цій галузі коштувала 5,2 грн.

Останніми роками суттєву конкуренцію готельним закладам юридичних осіб створюють підприємці – фізичні особи та власники приватних будинків та квартир. Кількість фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, що займаються готельним бізнесом, зростає і за даними Державної податкової адміністрації України їх кількість у 2007 році становила 217 проти 92 у 2006 році та 57 у 2005 році.

Згідно обстеження готельних закладів фізичних осіб-підприємців, проведеного Головним управлінням статистики у Львівській області, у 2007 році в області діяло 37 готелів, 35 мотелів, один кемпінг та 52 інші заклади тимчасового проживання. Одноразова місткість цих готельних закладів становила на 1 січня 2008 року становила 2249 місць (майже чверть від місткості готельних закладів підприємств – юридичних осіб). Треба зауважити, що серед закладів фізичних осіб 8 були категоровані.

За інформацією ДПАУ доходи готельних закладів фізичних осіб у 2007 році становили 14,2 млн. грн. (9,9% доходів від проживання у готельних закладах підприємств – юридичних осіб).

Сьогодні важливими чинниками розвитку готельної індустрії в області є природно-ресурсні, історико-культурні, соціально-економічні та фактор наближення „Євро-2012”. З метою виконання вимог УЄФА Регіональною програмою з підготовки та проведення у Львові „Євро-2012” передбачається реалізація наступних проектів: - реконструкція 13 готелів (1 318 номерів) у м. Львові та 21 готелю (2 035 номерів) у Львівській області; - будівництво 16 нових готелів на 2 007 номерів у м. Львові та 12 нових готелів на 1 545 номерів у Львівській області; - створення 4 464 місць в гуртожитках вищих навчальних закладів м. Львова.

Як вважають розробники програми, реконструкція існуючих готелів і гуртожитків, а також будівництво нових готелів додатково забезпечить проживання 20 тисяч осіб; з них майже чотири тисячі місць – у 4-5 зіркових готелях.

Будівництво і реконструкція готелів здійснюється виключно за кошти інвесторів. Наймасштабнішими з заявлених інвестиційних проектів у готельному господарстві Львова є реконструкція готелю „Дністер” (114 млн. грн), будівництво двох п'ятизіркових готелів (приблизно 1 млрд. грн), будівництво готелю „Інтерсіті” (81,1 млн. грн), „Новотель” (135 млн. грн),

„Ларк-Плаза“ (180 млн. грн), „Ібіс“ (155 млн. грн) тощо. Інші інвестиційні проекти передбачено реалізувати у містах Трускавець, Моршин, Сколе і Бусова Вишня, Пустомитівському, Кам'янка-Бузькому, Сколівському і Жовківському районах області.

Отже, у результаті вивчення особливостей діяльності львівських малих приміських закладів розміщення (на прикладі міні-готелів „Наварія-Нова“, „Валентина“ і „Галіція“) встановлено:

1. Становлення малих приміських готелів у Львівській області відбувається на тлі зростання загальної інвестиційної активності у туристичній галузі регіону. Позитивною тенденцією для готельного господарства Львівщини є постійне зростання кількості обслугованих приїжджих.

2. До чинників, які впливають на особливості функціонування і управління малими приміськими закладами розміщення туристів, належить і чинник розташування, або географічного положення. Його дія опосередкована факторами масштабу проекту, капіталізації, спеціалізації тощо.

3. Спільною рисою досліджуваних підприємств є відсутність власних маркетингових відділів і служб. Традиційний для них шлях продажу послуг з розміщення - це укладання агентської угоди чи усні домовленості з турфірмами міста і області про продаж місць. Враховуючи невелику кількість місць в усіх трьох досліджуваних приміських готелях, цього, на наше переконання, достатньо. Для прикладу, головними партнерами готельно-відпочинкового комплексу „Наварія-Нова“ є львівські турфірми „Пілігрим“ і „Гал-Круїз“.

5. Основним елементом послуги розміщення є готельні номери. Це багатофункціональні приміщення, призначені для відпочинку, сну, праці гостей. Готельно-відпочинковий комплекс „Наварія-Нова“ включає в себе чотиризірковий готель „Наварія-Нова“ на 19 номерів. Тризірковий готельний комплекс Валентина складається з 2 корпусів на 66 місць, ресторану, перукарні, магазину та сауни. У комфортабельному мотелі „Галіція“ є 58 номерів з вигодами.

6. Досліджувані підприємства готельного господарства створені і діють у формі товариств з обмеженою відповідальністю. Це форма спільної діяльності, яка передбачає наявність статутного капіталу, розділеного на частки, розмір яких визначається засновницькими документами. У товаристві з обмеженою відповідальністю право володіння частками статутного капіталу кожним партнером підтверджується спеціальним свідоцтвом, яке не є цінним папером, на відміну від акцій акціонерного товариства.

Аналіз економічних показників функціонування львівських приміських закладів розміщення дозволяє стверджувати, що їх основними характеристиками сьогодні є: висока заповнюваність впродовж року; низькі операційні витрати; слабка насиченість ринку і практично відсутність конкуренції; незначні обсяги інвестицій для відкриття нового готелю і короткий термін окупності.

У дослідженні наголошується на необхідності приділення першочергової уваги розвитку малих приміських закладів розміщення туристів. Створення і функціонування таких підприємств в сфері готельного господарства потребує розробки комплексу заходів щодо їх фінансової підтримки.

Відзначено, що подальший розвиток львівських приміських закладів розміщення залежатиме росту доходів населення і туристської активності, коливання цін на послуги, темпів економічних реформ, насичення ринку, зростання культури обслуговування.

Отже, на нашу думку, структурні зміни та посилення конкуренції на ринку готельних послуг змушуватимуть малі приміські готелі шукати нові маркетингові стратегії шляхом диверсифікації і спеціалізації послуг, надання послуг підвищеного стандарту якості, сегментації ринку туристського попиту, пошуку незаповнених ніш туристського ринку.

Список використаних джерел:

1.Пандяк І. Ринки малих форм у готельному бізнесі: проблеми становлення і розвитку // Вісник Львівського університету. Серія географічна. – 2008. – Випуск 35. – С.275-278.

2.Стан і проблеми розвитку готельного господарства України у контексті підготовки до Євро-2012. Аналітична записка Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень в м. Львові - Режим доступу: <http://www.niss.lviv.ua/analytics/120.htm> - Заголовок з екрана.

3.Готелі та інші місця для короткотермінового проживання, стат. зб. / Головне управління статистики у Львівській області. – Л., 2009. – 89 с.

УДК 338

В.В. Шиманська,

ДУ «Інститут економіки природокористування НАН України»

м. Київ

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ТУРИСТИЧНИЙ КОМПЛЕКС РЕГІОНУ»

В статті автором розглянуто економічний зміст поняття «туристичний комплекс регіону», проаналізовано та систематизовано підходи до трактування дефініцій і змісту цього поняття.

В статье автором рассмотрено сущность понятия «туристический комплекс региона», анализировано и систематизировано подходы к трактовке дефиниций и содержанию этого понятия.

The economic concept of tourist complex of region considered in the article, analyzed and systematized the interpretation of definitions and content of this concept.

Ключові слова: туристичний комплекс, туристична індустрія, ринок туристичних послуг

Постановка проблеми. Сучасна туристична індустрія є однією з найбільших високоприбуткових галузей світового господарства. За даними Всесвітньої туристської організації (ВТО) туризм з 1998 року вийшов на перше місце в світовому експорті товарів і послуг, опередивши автомобільну промисловість, виробництво хімічних продуктів, продуктів харчування, комп'ютерів і офісного обладнання та палива. У всьому світі розвиток туризму демонструє динамічний підйом та регенерацію у післякризовому періоді. За статистичними даними UNWTO кількість міжнародних туристичних прибуттів у 2010 році склала 935